

STRETNÚ SA KREŠŤAN, MOSLIM A ŽID...

MEDZINÁBOŽENSKÝ DIALÓG OTÁZKY A ODPOVEDE

1. Čo je medzináboženský dialóg?

Medzináboženský dialóg chápeme ako proces vzájomného povzbudzovania sa, a nie ako vyjednávanie medzi stranami, ktoré majú protichodné záujmy a nároky.

Dialóg začína vtedy, keď sa ľudia navzájom stretnú.

Každodenný kontakt so susedmi a spoločné zdieľanie podobností a odlišností v ich životnom štýle je možné preto, lebo ľudia zdieľajú spoločnú ľudskú povahu, ktorá bola stvorená na obraz Boží¹.

Dialóg je závislý od vôle načúvať jeden druhému.

Skutočné stretnutia sa konajú vtedy, keď ľudia pozorne počúvajú to, čo každý z nich hovorí a umožnia účastníkom popísať ich náboženské presvedčenia im vlastnými prostriedkami.

Dialóg umožňuje spoločne slúžiť komunite.

Ľudské spoločenstvá, ak majú byť účinné, potrebujú príspevok všetkých strán. Potrebujú spoločné svedectvo vystupujúce proti všetkému, čo znižuje ľudskú dôstojnosť. Takto ľudské spoločenstvo buduje vzájomnú dôveru. Spolupráca sa ďalej rozvíja tým, že každá strana prináša svoj vlastný, charakteristický pohľad na spoločenské otázky.

Dialóg sa stáva prostriedkom autentického svedectva.

Tam, kde sú všetci zúčastnení povzbudzovaní k tomu, aby spoločne zdieľali svoje najhlbšie náboženské presvedčenie, majú všetci možnosť nazrieť do právd, ktoré sú spoločné a majú možnosť znovu objaviť pravdy, ktoré boli zanedbávané. Takýto proces môže napomôcť tomu, aby jednotliví zúčastnení rozpoznali v tých druhých obraz Boží².

I keď je medzináboženský dialóg dôležitým procesom, vedúcim k vzájomnému porozumeniu a dôvere, a tiež k ďalším spoločným aktivitám vedúcim ku prospechu celého spoločenstva, neznamená to konečné štádium. K tomu, aby proces zblížovania sa napredoval, je dôležité, aby boli vytvorené štruktúry, ktoré budú

pokračovať v budovaní a udržiavaní mostov medzi náboženskými spoločenstvami, a ktoré obstoja v skúškach možného budúceho verejného násillia. Vytvorenie medzináboženských rád, do ktorých sú zapojení aj predstavitelia spoločenstiev, je vo väčšine prípadov ďalším vhodným krokom nasledujúcim po medzináboženskom dialógu.

2. Fakty o judaizme, kresťanstve a islame (globálne a lokálne)

Datovanie vzniku jednotlivých náboženstiev:

Prvé literárne zmienky o **judaizme** sú z 15. stor. pred našim letopočtom. Sformoval sa ako vymedzenie sa voči kanaánskym náboženským kultom v oblasti Sinajského polostrova.

Kresťanstvo sa začalo formovať ako skupina v rámci judaizmu v 1. stor. nášho letopočtu a oddelilo sa od judaizmu v priebehu 2. stor.

Islam sa začal formovať na začiatku 7. stor. v prostredí na pomedzí judaizmu, kresťanstva a pôvodných polyteistických náboženstiev na Arabskom polostrove.

(Údaje z roku 2012)

Celková populácia Zeme: . . . . . 7,2 mld

Počet vyznávačov judaizmu: . . . . . 14 mil (0,2 %)

Počet vyznávačov kresťanstva: . . . . . 2,2 mld (31,5 %)

Počet vyznávačov islamu: . . . . . 1,6 mld (22,3 %)

(Údaje z roku 2011)

Populácia Slovenska: . . . . . 5,4 mil

Počet vyznávačov judaizmu: . . . . . 2 tis (0,04 %)

Počet vyznávačov kresťanstva: . . . . . 4,1 mil (76 %)

Počet vyznávačov islamu: . . . . . 2 tis (0,04 %) ³

Judaizmus nie je jednoliate hierarchicky organizované náboženstvo. Má množstvo rozličných tradícií. Najrozšírenejšie sú:

- ortodoxný judaizmus, ktorý sa usiluje o prísne dodržiavanie zákonov a etiky podľa posvätných textov Tóry;
- konzervatívny judaizmus uplatňuje historický a kritický prístup k posvätným textom a pri zachovaní vernosti obsahu sa usiluje o ich primerané aplikovanie v súčasnosti;

¹ Keď Židia a kresťania hovoria, že človek je stvorený na obraz Boží (podľa knihy Genesis 1,27), nemyslia tým, že Boh má podobu človeka. Myslia tým, že Stvoriteľ pri stvorení dal človeku niektoré svoje vlastnosti podobne ako o tom hovorí islam, keď v Koráne čítame: „Keď ho zrovnám a dýchnem do neho z Môjho ducha, tak padnite pred ním na zem do polohy sužúdu“ (Korán 15,29)

² Viď pozn. č. 1

³ Ide o údaj zo sčítania obyvateľstva v roku 2011, ktorý zachytáva len obyvateľov s trvalým pobytom. Podľa odhadu Islamskej nadácie na Slovensku je celkový počet moslimov žijúcich na Slovensku cca 5 000 (vrátane ľudí s prechodným pobytom, vízami, doplnkovou ochranou, azylom, atď...). Zatiaľ asi najpresnejší odhad možno nájsť v publikácii: Radoslav Štefančík, Jozef Lenč – Mladí migranti v slovenskej spoločnosti, 2012, s. 158-159: <http://www.akademickyrepozitar.sk/sk/repozitar/mladi-migranti.pdf>

- reformný judaizmus zdôrazňuje etické aspekty náboženstva viac, než ceremoniálne a vychádza z toho, že Božie zjavenie neskončilo udalosťou na Sínaji.

Kresťanstvo sa delí na tri hlavné vetvy, ktoré majú odlišné usporiadanie, vonkajšie znaky a niektoré zásadné rozdiely vo svojom učení:

- pravoslávni kresťania nemajú ústredného predstaviteľa a sú organizovaní ako samostatné národné cirkvi s vlastnou hierarchickou štruktúrou;
- rímskokatolícki kresťania majú ústredného predstaviteľa, ktorým je pápež a sú hierarchicky organizovaní ako celosvetové spoločenstvo;
- protestantskí kresťania, ktorí vzišli z reformácie v 16. storočí a sú organizovaní v národných cirkvách ako aj v ďalších menších spoločenstvách s rôznymi dôrazmi učenia.

Islam je náboženstvom bez ústrednej hierarchie a delí sa na dve hlavné vetvy, ktoré sa odlišujú predovšetkým v učení o nástupníctve, v prameňoch islamu (ide o rozdielny pohľad na otázku alternatívnych hadísov a čerpanie nielen od Proroka ale aj od vyvolených imámov) a v názore na oprávnenosť a spôsob výberu svojich reprezentantov:

- sunitský islam, ktorý je najrozšírenejšou formou islamu a má niekoľko ďalších podskupín;
- šiitský islam, predstavuje menšiu časť moslimov a tiež má niekoľko ďalších menších skupín;

3. Obracia sa judaizmus, kresťanstvo a islam k tomu istému Bohu?

Keď sa stretnú rabín, farár a imám, len ťažko sa zhodnú na tom ako ich náboženstvá definujú Boha. Predstava, že každé z týchto troch náboženstiev sa obracia k inému Bohu je hlboko zakorenená. Zároveň je dôvodom, ktorý stojí na pozadí väčšiny problémov medzi týmito tromi náboženstvami.

Pohľad na posvätné texty každého z týchto troch náboženstiev však ukazuje, že všetky sa odvolávajú na to isté zjavenie Boha. Spájajúcim prvkom je príbeh o Abrahámovi. Faktom však zostáva, že všetky tri náboženstvá rozvíjali svoje myšlienky a predstavy o Bohu v oddelených tradíciách a v polemických vymedzeniach sa navzájom voči sebe.

Otázkou teda zostáva, ktoré z týchto troch náboženstiev zachováva a rozvíja pravdivý obraz Boha. Nárok na pravdu a dialóg náboženstiev úzko súvisia. Ak má byť vzájomné stretnutie judaizmu, kresťanstva a islamu konštruktívne, nemôže obísť túto otázku. Skúsenosť istoty viery v pravdivú predstavu o Bohu je určujúcou skúsenosťou vyznávačov každého z týchto troch náboženstiev. Preto pri vzájomných stretnutiach a vo vzájomných vzťahoch zohráva kľúčovú úlohu.

Náboženská terminológia pracuje s pojmom „zjavenie Boha“. Tento pojem však vo svojej podstate nie je objektívne overiteľným faktom. Je to skúsenosť, o ktorej hovorí ten, kto ju prežil a podáva ju ďalej. S jeho skúsenosťou sa potom stotožňujú a svojimi skúsenosťami ju potvrdzujú ďalší jednotlivci. Tak vzniká nárok náboženských spoločenstiev na pravdivý obraz Boha. Do medzináboženského dialógu musíme vstupovať s vedomím tohto nároku ako aj s vedomím toho, že vychádza zo syntézy viacerých subjektívnych nárokov.

Posvätné texty všetkých troch náboženstiev obsahujú množstvo rozprávání o rozhovoroch človeka s Bohom. Samotné konštitutívne texty jednotlivých náboženstiev teda predstavujú náboženskú skúsenosť ako skúsenosť človeka s transcendentným partnerom, ktorého pomenúva ako Boh.

Kľúčový koncept všetkých troch náboženstiev je zmluva. Boh a človek vstupujú do zmluvného vzťahu, ktorý vo svojej podstate predpokladá dialóg. Zmluvný vzťah je dialogický vzťah. Judaizmus, kresťanstvo a islam majú spoločnú predstavu o tom,

že Boh, o ktorom hovoria a vieru v ktorého vyznávajú je bytosťou, ktorú ľudská myseľ nedokáže obsiahnuť a poznať vyčerpávajúcim spôsobom. Každý vie o Bohu len to, čo mu Boh o sebe zjavil. Táto miera zjavenia je odhalená a obsiahnutá v textoch, ktoré vyjadrujú zmluvný vzťah spoločenstva veriacich s Bohom. Aj keď sa môže vo viacerých parametroch odlišovať, ide vždy o zmluvný vzťah toho istého Boha s rôznymi spoločenstvami ľudí v rôznych obdobiach dejín.

4. Aký je rozdiel medzi náboženstvom a kultúrou?

Často sa náboženstvo a kultúra spájajú ako totožný prvok identity určitého spoločenstva ľudí. Aj preto je pre mnohých nepredstaviteľné, aby v jednej kultúre vedľa seba žili vyznávači rôznych náboženstiev.

Kultúra je všetko to, čo charakterizuje spoločné znaky určitého spoločenstva ľudí a vytvára predpoklady na súdržnosť tohto spoločenstva. Náboženstvo je súborom etických noriem a vyjadrení o viere v bytosť alebo bytosti, ktoré presahujú ľudské bytie. Z historického hľadiska platí, že kultúra a náboženstvo sa vyvíjali a vyvíjajú v bezprostrednej vzájomnej interakcii. V niektorých prípadoch dochádza k absorbovaniu znakov konfesie do kultúry tak, že vzniká ťažko rozlíšiteľný fenomén striedavo využívajúci charakteristické prvky kultúry i náboženstva.

Kultúra je spôsob, akým určité spoločenstvo zmýšľa, žije a ako v ňom vzájomne ľudia medzi sebou komunikujú. Súčasťou kultúry je spôsob, akým určité spoločenstvo vzdeláva a vychováva deti a mladých ľudí, aké hodnoty a pravidlá sú pre toto spoločenstvo rozhodujúce.

V mnohom to platí aj pre to, čo sa deje v rámci jednotlivých náboženských spoločenstiev. Aj náboženstvá majú svoje pravidlá pre život, rituály, sviatky a hodnoty, ktorými sa vo vzájomnej komunikácii riadia. Náboženstvá sa však popri tom snažia sprostredkovať aj odpoveď na zásadné otázky ľudského života, na ktoré kultúra a vzdelanie založené na prírodných vedách neponúkajú odpovede. Ide napríklad o otázku, či vznik vesmíru a vznik života na Zemi je niekým alebo niečím motivovaný, alebo o otázku, či a v akej podobe si máme predstavovať život po smrti.

Vo všedných procesoch každodenného života sa kultúra a náboženstvo často zamieňajú a zmiešavajú a jednotlivé otázky a odpovede sa nesprávne priradujú buď do sféry kultúrnej alebo do sféry náboženskej.

Mnohým konfliktom medzi náboženstvami a kultúrami dokážeme predísť, keď sa naučíme rozlišovať kultúru a náboženstvo a keď pochopíme, že mnohé hodnoty, zvyky a spôsob komunikácie nemusia mať nevyhnutne náboženský pôvod. Naopak je tiež užitočné chápať, že náboženstvo nemožno redukovať na kultúrnu identitu, keďže rovnaké náboženstvo vo väčšine prípadov presahuje hranice jednej kultúry.

5. Je multikultúrna spoločnosť vôbec možná?

V mysliach ľudí je hlboko zakorenená pragmatická predstava, že spoločnosť môže úspešne napredovať len ak v nej existuje čo najširšia zhoda o základných otázkach jej fungovania. Jednotná kultúra je na prvý pohľad najlepšou zárukou prosperity. Vstup nových komunit s výraznou kultúrnou a náboženskou identitou do geografického priestoru, ktorý zdôrazňuje svoju kultúrnu jednoliatosť, sa vníma ako hrozba stability. Tiež prítomnosť náboženských spoločenstiev, ktoré sú už niekoľko storočí v danom priestore integrované, ale zachovávajú si svoju odlišnú náboženskú identitu so špecifickými kultúrnymi rysmi, býva najmä v krízových obdobiach vnímaná ako problém.

Rozmanitosť kultúr žijúcich vedľa seba v užšom geografickom priestore je však nespochybniteľným faktom. Územie Slovenska vždy bolo multikultúrne a je také aj dnes. Otázkou je len miera

ochoty jednotlivých kultúrnych spoločenstiev znášať sa navzájom v tvorivom spoložití. Majoritnej kultúre pritom prirodzene pripadá najväčší diel zodpovednosti pri hľadaní ciest pre takéto spoložitie. Dotyky medzi rozličnými kultúrami sprostredkujú skúsenosť odlišnosti, s ktorou sa musíme vyrovnávať. Ak prepadneme zjednodušenej predstave o rozmanitosti ohrozujúcej prosperitu spoločnosti, tak sa vymedzujúce znaky jednotlivých kultúrne odlišných spoločenstiev pre nás stávajú negatívnymi znakmi a cítime potrebu odstrániť ich alebo akýmkoľvek iným spôsobom prekonať. V kontexte dialógu náboženstiev sa multikultúrna realita dnešnej Európy stáva výzvou pre teológov jednotlivých náboženstiev, aby vo svojom uvažovaní o Bohu poctivo reflektovali aj dynamiku stretania sa s tým, čo je odlišné a cudzie. Podvedomé túžby o nevyhnutnosti absolútneho súladu veľmi negatívne ovplyvňujú spôsob, akým rámcujeme stretanie a dialóg kultúr a náboženstiev.

To, ako dokážeme zaobchádzať s vedomím odlišnosti v rozhodujúcej miere ovplyvňuje našu identitu. Človek je schopný učiť sa a táto schopnosť sa prejavuje aj v tom, ako sa dokáže prispôbiť realite kultúrne odlišných spoločenstiev žijúcich vedľa seba. Dozrievanie osobnosti človeka v procese učenia sa sprevádza schopnosť premýšľať kriticky nad tradíciou iných a nad vlastnou tradíciou. Z JA sa tak stáva MY. Tvorba kultúrnej identity je teda neprestajným interaktívnym procesom stotožňovania vlastného ja s kultúrnym MY. Faktom však zostáva, že kapacita človeka učiť sa a prispôbiť sa je obmedzená.

Multikultúrna spoločnosť v zmysle tvorivého spoložitia odlišných kultúr podieľajúcich sa spoločne na tvorbe prosperujúceho, bezpečného a stabilného prostredia je možná. Závisí od schopnosti jednotlivcov učiť sa a s toleranciou prijímať pozitívne prvky rozličných kultúr do svojho kultúrneho MY.

6. Sú všetci teroristi moslimovia?

Teroristické útoky posledných rokov sa vždy spájajú s moslimami. Prvá myšlienka väčšiny ľudí pri každej informácii o nejakom útoku automaticky začína uvažovať o tom, či je to teroristický útok a či za ním stoja moslimovia. Je to dokonca aj oficiálny postup vyšetrovateľov. Jeden z prvých úkonov, ktoré pri každom útoku musia urobiť je potvrdenie alebo vyvrátenie otázky, či ide o teroristický útok a kto je zaň zodpovedný.

Verejnosť v Európe často ústami populistických ale aj náboženských predstaviteľov neoprávnene vyčíta moslimom a ich predstaviteľom, že sa nedostatočne vymedzujú voči teroristickým útokom páchaným v mene náboženskej viery.

Faktom je, že bežný moslim nemá vôbec nič spoločné so zoskupeniami, ktoré zneužívajú islam na šírenie násillia a strachu v európskych krajinách.

Databáza globálneho terorizmu uvádza, že 70 % teroristických útokov, ktoré boli spáchané v roku 2016 v Európe majú na svedomí tzv. „osamelí vlci“, bez kontaktu na teroristické siete a zoskupenia⁴.

57 % všetkých teroristických útokov a 78 % všetkých úmrtí v ich dôsledku v roku 2014 sa udialo v Iraku, Afganistane, Nigérii, Pakistane a Sýrii, teda v krajinách so silnou moslimskou populáciou. To, že sa väčšina teroristických útokov v súčasnosti odohráva v moslimských krajinách ale neznamená, že vinu za to nesie islam. Motivácia teroristov je mnohvrstevná a náboženstvo v nej zohráva len jednu z úloh. Predovšetkým absencia demokracie a dôraz na kultúru cti, ktorá sa cíti ohrozená osvietenstvom Západu ako aj zahraničné mocenské intervencie, predstavujú živnú pôdu pre politické násillie a aj terorizmus. Diktátorská politická

moc stojí v tieni teroristických útokov, ktoré dominujú mediálnemu priestoru v Európe. Faktom ale zostáva, že 73% doterajších obetí nepokojev v Sýrii ma na svedomí oficiálny politický režim a nie terorizmus.

Skutočnosť, že väčšina teroristických útokov a väčšina ich obetí sú moslimovia dokazuje, predovšetkým to, že islamský náboženský extrémizmus je namierený predovšetkým proti obyvateľom islamských krajín. Väčšina moslimov odsudzuje terorizmus. V arabských krajinách majú náboženský extrémisti podporu menej ako 10%. Rozhodujúca väčšina moslimov nie sú teroristi a ani terorizmus nepodporujú. Je nekorektné ak obyvatelia európskych krajín uplatňujú princíp kolektívnej viny a za zneužitie náboženských myšlienok islamu teroristami chcú trestať a znevýhodňovať všetkých veriacich moslimov.

7. Prichádzajú do Európy s utečencami aj teroristi?

Často sa stretávame s názorom, že v prípade náporu utečencov na európske krajiny, ktorý zaznamenávame najmä od roku 2015, ide o premyslenú a organizovanú aktivitu s cieľom podkopať základy kresťanskej civilizácie v Európe. Spojenie utečencov s páchatelmi teroristických útokov sa často používa ako najsilnejší argument na ich odmietnutie.

Utečenci nie sú príčinou ale dôsledkom terorizmu. Utečenci sú dôsledkom terorizmu. Z 11 krajín, v ktorých ročne zaznamenajú viac ako 500 obetí terorizmu, prichádza najviac utečencov. Vojna v Sýrii mala za následok, že viac ako 4 milióny jej občanov sa dalo na útek. Utekajú pred terorizmom náboženských fundamentalistov a pred štátnym terorom autoritárskej vlády. Nechcú byť rukojemníkmi vo vojne medzi vládou a extrémistami.

Skutočnosť je taká, že viacerí občania európskych krajín odchádzajú napríklad do Sýrie a vstupujú tam do služieb teroristických organizácií alebo armády totalitného režimu. 25.000 - 30.000 ľudí z rôznych krajín sveta vycestovalo za posledné obdobie do Sýrie za týmto účelom. 21 % z nich boli Európania. Občania Sýrie preto majú mnoho dôvodov báť sa práve Európanov.

Prirodzene nemožno vylúčiť, že aj niektorí utečenci po príchode do Európy sa môžu zradikalizovať. Ak sme však ochotní vnímať celkový obraz terorizmu a jeho rozmery, tak musíme pripustiť, že takto zradikalizovaných utečencov je veľmi málo. Nie je ich o nič viac ak je podiel páchatelov násilnej trestnej činnosti z radov ostatnej populácie.

Pri pohľade na milióny ľudí, ktorí sú obeťami teroru v napr. v Sýrii a z ktorých mnohí po rokoch života v provizóriu utečeneckých táborov teraz prichádzajú k nám, aby nás požiadali o pomoc, týchto niekoľko radikálov nemôže ovplyvniť ochotu európskeho obyvateľstva pomôcť im.

Naše prirodzené ľudské obavy by nás nemali obráť o našu ľudskosť⁵.

8. Ovládajú Židia svet?

Často sa stretávame s tvrdeniami, že Židia sú nadmieru bohatí a ovládajú svet. Tieto stereotypné predstavy mnohokrát v dejinách využili populistickí politici, aby zmobilizovali masy ľudí a podnietili v nich nenávisť voči Židom. Vo väčšine prípadov išlo o prenesenie viny za zlú ekonomickú situáciu v krajine na domnelých vinníkov.

Teória o snahe Židov ovládnuť svet, ekonomiku, médiá pochádza hlavne z Protokolov sionských mudrcov. Táto kniha je však dlho dokázaným výmyslom a podvodom. Vo svojich rôznych podobách sa jej myšlienky objavujú doteraz.

4 Všetky údaje v tejto kapitole sú prevzaté z Global Terrorism Database, ktorú spravuje University of Maryland, <https://www.start.umd.edu/gtd/using-gtd/>

5 Viď pozn. č. 4

Ťažko sa vyvracia niečo, čo neexistuje. Ale je veľmi ťažké si predstaviť, že skupina ľudí, či jednotlivec, ovláda svet bez toho, aby sa objavili nejaké jasné dôkazy, prepojenia. Už vyše 100 rokov ide iba o dohady a konšpirácie.

Tak, ako medzi inými národmi, aj medzi Židmi sú ľudia bohatí aj chudobní. V Izraeli žije viac ako 20 % obyvateľov pod hranicou chudoby, resp. 12% Izraelčanov židovského pôvodu. Medzi (ultra) ortodoxnými židmi (haredim) je to takmer 50%. 20% židovských obyvateľov New Yorku taktiež žijú v chudobe.

Samozrejme, je veľa bohatých Židov, tak ako sú bohatí Slováci, Čiňania, Angličania, Rusi, kresťania alebo moslimovia.

V minulosti mali Židia zakázané vlastniť pôdu a robiť manuálnu prácu. Väčšinou sa preto venovali financiám a obchodu. Čo bolo nevýhodou, sa neskôr stalo výhodou. V súčasnosti ale Židia robia rovnaké povolania ako majoritné obyvateľstvo a nedá sa povedať, ktoré prevažuje. Nehovoriac o Izraeli. Ak by sa tam mali Židia venovať iba obchodovaniu, taký štát by nemohol fungovať. Treba ale povedať, že v židovských rodinách sa od malého veku kladie dôraz na vzdelanie, a teda mávajú Židia často vyššie kvalifikáciu, ale nie je to absolútnym pravidlom.

Židia nie sú homogénna skupina a preto sa na Židov nedá zovšeobecniť vôbec nič. Židia sú veriaci aj úplne sekulárni. Mnohí sa fungovania židovskej komunity vôbec nezúčastňujú. Existujú tri hlavné prúdy náboženské prúdy: ortodoxný, konzervatívny a reformný. Tie sa ďalej delia na ďalšie podskupiny, z čoho pramenia rozličné názory v rámci judaizmu. Ťažko hovoriť o snahe Židov ovládať svet, o akýchsi podvrtných židovských záujmoch, ak sa častokrát nevieme dohodnúť medzi sebou. Ako sa hovorí, 2 Židia majú 5 názorov.

9. Prečo náboženstvá medzi sebou vedú vojny?

Cieľom judaizmu, kresťanstva a islamu je mierové spolunažívanie ľudí. Učia ľudí, aby navzájom k sebe pristupovali v láske. Podľa toho by vojny medzi náboženstvami vlastne vôbec nemali existovať.

Vyznávači jednotlivých náboženstiev sú však len ľudia. Ľudia nie sú dokonalí. Niektorí sú tak veľmi presvedčení o pravosti vlastnej náboženskej viery, že nedokážu uznať vieru iných ľudí. Preto vznikajú spory medzi nasledovníkmi rôznych náboženstiev o pravú vieru. Ak majú tieto spory podobu dialógu a výmeny názorov medzi predstaviteľmi a učencami jednotlivých náboženstiev, môže to byť veľmi prínosný a poučný proces, ktorý ľudí zblízuje. Taký postoj napomáha potom aj zblíženiu medzi radovými veriacimi rôznych náboženstiev.

Často však ľudia strácajú trpezlivosť v dialógu, prestávajú byť tolerantní a za každú cenu chcú presadiť svoju pravdu. Popri tom tiež do medzináboženských vzťahov vstupujú aj mocenské a ekonomické záujmy. Vtedy dochádza k nebezpečnej situácii,

v ktorej sa môže rozhorieť vojnový konflikt. To je prípad mnohých lokálnych ozbrojených konfliktov o ktorých počúvame v médiách a ktoré majú v mnohých prípadoch aj náboženský rozmer.

Vo väčšine prípadov je náboženská rozdielnosť bojujúcich strán len jedným z aspektov konfliktu. Hoci často býva tým dominantným hľadiskom, treba vedieť, že oveľa závažnejším motívom konfliktu býva túžba jednotlivých skupín po moci, po ekonomickej dominancii, po presadzovaní vlastných, často kmeňových záujmov. Našťastie je len málo ľudí, ktorí sú pripravení presadzovať svoje náboženstvo násilnou cestou. Niektorí medzi nimi sa nazdávajú, že ich k tomu oprávňujú posvätné texty ich náboženstva. Je pravda, že v posvätných textoch jednotlivých náboženstiev nájdeme myšlienky, ktoré sú kritické alebo odmietavé voči iným náboženstvám. Sú to však texty, ktoré pochádzajú z dôb veľmi vzdialených našej dnešnej dobe. Odvtedy prešlo ľudstvo mnohými zmenami a poučilo sa z predchádzajúcich krvavých konfliktov. Preto tie časti svojich posvätných textov, ktoré nabádajú k násiliu odmietajú vysvetľovať ako aktuálne výzvy k novým posvätným vojnám.

10. Čo mám robiť, keď iní urážajú moje náboženstvo?

Mnohí ľudia radi jednoducho provokujú a podpichujú iných. Proti tomu sa ťažko niečo dá podniknúť. Pre mnohých ľudí je však odlišná náboženská viera alebo odlišná kultúra s inými sviatkami, inými spôsobmi konania, inými hodnotami ťažko pochopiteľná. Preto pred ňou majú strach a svoj strach a neistotu prejavujú výsmechom a urážkami.

Takéto konanie je pochopiteľné a možno ho vysvetliť. Nemožno ho však ospravedlniť, pretože je to zraňujúce konanie, ktoré zásadným spôsobom narúša medziludské vzťahy a zakladá predpoklady na uzatváranie sa jednotlivých náboženských a kultúrnych komunít do seba. Pretrvávanie takéhoto stavu kultivuje odpor znevažovanej komunity voči svojmu okoliu a v konečnom dôsledku vedie k jej radikalizovaniu. Tento radikalizmus môže mať spočiatku podobu tichého odporu a rezignácie na budovanie zdravých vzťahov medzi jednotlivými spoločnosťami. Neskôr však môže vyústiť do zúfalých aktov násilia v podobe terorizmu. Najlepším spôsobom na predchádzanie takéhoto radikalizovania náboženských komunít je úprimný záujem o poznanie náboženskej viery iných. Vyžaduje to na jednej strane schopnosť pýtať sa bez predsudkov a ochotu vzdať sa stereotypných predstáv. Na druhej strane to vyžaduje ochotu odpovedať na otázky zrozumiteľným spôsobom a ochotu počúvať a trpezlivo pokračovať vo vysvetľovaní, ak máme pocit, že druhá strana nám stále nerozumie.

Nadovšetko je však potrebná základná úcta k iným, ktorá je vyjadrená zlatom pravidle všetkých troch náboženstiev odvodzujúcich svoj pôvod od Abraháma. Toto pravidlo znie:

ČO CHCEŠ, ABY INÍ ROBILI TEBE, ROB AJ TY IM.

Zostavil tím odborníkov ako súčasť projektu „Stretnú sa kresťan, moslim a žid...“ organizovaného Fórum náboženstiev sveta – Slovensko. Zodpovednosť za znenie textu preberá výlučne organizátor.

Partneri

